

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”
ФАКУЛТЕТ ПО ЖУРНАЛИСТИКА И МАСОВА КОМУНИКАЦИЯ
Катедра „Печат и Книгоиздаване”

Ваня Валериева Сухарова-Радева

**Журналистика на участието – концептуална рамка и
параметри на неконвенционалната парадигма на
дигиталните медии**

**АВТОРЕФЕРАТ
НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД**

за присъждане на образователната и научна степен „ДОКТОР”
по научна специалност 3.5. Обществени комуникации и
информационни науки (Журналистика – Онлайн журналистика)

Научен ръководител:

Проф. д-р Грета Дерменджиева

София 2019 г.

Дисертационният труд на тема „Журналистика на участието – концептуална рамка и параметри на неконвенционалната парадигма на дигиталните медии” е с общ обем 217 страници (включително с библиография и приложения). Състои се от уводна част, три основни глави със съответните параграфи и подпараграфи, изводи, заключение, библиография и приложения, в т.ч. 30 фигури и 2 таблици. Използваните научни източници са отбелязани в библиографията към научния труд, като общият брой български и чуждоезични източници е 173. По темата на дисертацията са разработени 5 научни публикации – от тях 3 са публикувани на български език и 2 в чужди издания.

Защитата на дисертационния труд ще се състои на _____ от _____ ч. в зала _____, СУ “Св. Климент Охридски”, Факултет по журналистика и масова комуникация. Материалите по защитата са на разположение _____ на _____ интересуващите се в _____.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Представяне на дисертационния труд.....	4
Актуалност.....	5
Обект.....	7
Предмет.....	7
Хипотеза.....	7
Цели.....	8
Задачи.....	9
Методи.....	11
Период и етапи на изследването.....	11
Практическо приложение.....	12
Ограничения.....	12
I глава: История на журналистиката на гражданите и мястото им в дигитална среда – теоретична рамка.....	14
Журналистика на гражданите.....	14
Гражданска журналистика.....	15
Журналистика на гражданите VS гражданска журналистика.....	15
Съдържание, създавано от граждани.....	16
Социалните мрежи като средство за създаване и тиражиране на новини.....	16
Нови роли и инструменти при традиционните медии във връзка със спецификите на неконвенционалната среда.....	16
Осигуряване на достоверност, борба с „фалшивите новини“.....	17
Ключови фактори при филтриране на потребителското съдържание.....	17
II глава: Инструменти за доказване достоверност и филтрация на съдържанието на журналистиката на гражданите.....	19
Социалните мрежи като средство за създаване и тиражиране на новини.....	19
Проблем с установяване достоверността на съдържанието, с произход граждани.....	19
Инструментариум за проверка на достоверността.....	20
"Индекс" на филтрация.....	21
Инструментариум за проверка на качеството.....	23
III глава: Емпирично изследване на филтрацията в медиите на базата анкетно проучване.....	25
Описание на анкетата.....	25
Избор на респондентите и провеждане на анкетата.....	29

Анализ на отговорите	29
Общи изводи за дисертацията	33
Заключение.....	35
Научни приноси на дисертационния труд.....	36
Научни публикации, свързани с дисертационния труд	37
Участия в национални и международни научни и образователни форуми	38
Библиография	38

Представяне на дисертационния труд

Журналистиката на участието заема все по-сериозно място в информационния поток. Някои от най-значимите обществени новини в световен мащаб, в т.ч. терористични актове, издирвателни акции, криминални и други прояви се регистрират и обективизират първо от граждани – случайни свидетели на събитието, разполагащи с мобилно устройство.

Близо 50% от населението на планетата притежава устройства, които позволяват регистриране и споделяне на информация¹, което означава, че всеки втори човек е потенциален репортер в контекста на дигиталните медии. Тези разширени възможности за мигновено получаване и разпространение на новини в тази нова, неконвенционална медийна среда, изменят драстично парадигмата на журналистиката на гражданите. Настоящата дисертация разглежда концептуалната рамка на новата парадигма и търси основните процеси, характеризиращи преминаването на новините през средата – от регистрирането им от страна на потребителите, до публикуването им в платформите за разпространение на професионално медийно съдържание.

Дисертационният труд е насочен към изследването на преобразователните процеси, протичащи при преминаването на новинарското съдържание от потребителите към професионалните медии и в тази връзка се фокусира върху основния субект в този процес – професионалните журналисти. В рамките на дисертационния труд се разглеждат, систематизират и ранжират основните инструменти, използвани от професионалните журналисти при филтрирането на потребителско съдържание, и се изследва степента на преработка (филтрация) на новините от страна на професионални журналисти, работещи в утвърдени български медии.

---

¹ Smartphones are more common in Europe, U.S., less so in developing countries, [pewresearch.org](http://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/06/28/10-facts-about-smartphones/ft_17-06-28_smartphone_map/), 29.06.2017, [cited 25.05.2018]. Available from: http://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/06/28/10-facts-about-smartphones/ft_17-06-28_smartphone_map/

Актуалност

Журналистиката на участието не е ново явление. Различните източници на информация дават противоречиви датировки на появата ѝ, но истинският апогей на публичната журналистика настъпва с появата на социалните мрежи и медии в интернет. С все по-сериозното ѝ навлизане там, гражданското съдържание прониква и в новинарския поток, а от там се превръща във фактор при продуцирането и разпространяването на информация. Все по-често информационните агенции, сайтове и телевизии използват кадри от граждани, свидетели на инциденти и събития – в повечето случаи такива кадри са ексклузивни и гарантират актуалност и преднина на медията пред конкуренцията.

Журналистиката на участието обаче носи и своите рискове. Феноменът на фалшивите новини, разпространението на манипулирани снимки, кадри и звукови файлове добива все по-сериозни мащаби до степен на упражняване на влияние върху политическия процес. Тези тенденции налагат необходимостта от внимателен подбор, проверка на фактите, анализ и проверка на качеството на материалите, постъпили от потребители.

Множество изследвания разглеждат нарастващото влияние на журналистиката на участието върху новинарския поток, политическите процеси, културата и обществото като цяло. Голяма част от изследванията са насочени върху етичните проблеми, степента на въздействие, характеристиките на журналистиката на участието, профила на потребителите продуценти на съдържание, ролята на професионалните журналисти и други сходни теми, но сравнително по-малко са тези, разглеждащи трансформацията, която потребителските сигнали претърпяват, за да достигне до публикации в медиите.

Всичко това прави темата на дисертационния труд значима и актуална и налага необходимостта от задълбочен анализ на процеса на филтрация, който професионалните журналисти прилагат спрямо съдържанието от граждани, постъпващо в контекста на неконвенционалната среда на дигиталните медии.

Обект

Обект на изследването е журналистиката на участието в концептуалната рамка на неконвенционалната парадигма на дигиталните медии. Макар да има данни за съществуването на журналистика на участието още от Средновековието, поставянето ѝ в онлайн средата на ние-медиите значително увеличава нейното значение и актуалност. В настоящия труд се изследва историческото развитие на всички познати форми на журналистиката на участието, анализират се нивата на филтрация и проверката на достоверността ѝ и се проследява корелацията между достоверността и нивото на филтрация през практиката на 52-ма професионални журналисти от 27 български медийни сайта.

Предмет

Предмет на изследването е процесът на промяна на концептуалната рамка по отношение на неконвенционалната журналистиката (и по-конкретно журналистиката на участието) в дигиталните медии. Попадайки в онлайн новинарска среда, сигналите и информацията, подадени от граждани, преминават през процеси на филтрация, редакция, корекция, понякога и обработка, които се отразяват на концептуалната им рамка, а паралелно с това влияят и на параметрите на дигиталните медии.

Хипотеза

Изследването се основава на хипотезата, че нивото на филтрация на медийното съдържание при журналистиката на участието зависи от практиките на различните медии и самите журналисти, като разликите се коренят в набора от използвани инструменти за обработка на съдържанието преди да бъде публикувано. Медийното съдържание при журналистиката на участието

претърпява известна степен на преобразуване (филтриране), преминавайки от потребителски сигнали към публикации в дигиталните медии. Тази концепция – за зависимостта на нивото на филтрация на съдържанието от инструменталния набор, използван от професионалните журналисти при обработката на това съдържание, наред със систематизирането на инструментите и ранжирането на степените на филтрация, е разработена в рамките на настоящия дисертационен труд. За тази цел е въведено авторското понятие „индекс на филтрация“, тъй като тази рамката и параметрите на журналистиката на участието зависят пряко от филтрацията. Колкото по-висока филтрация са претърпели материалите от страна на професионалните журналисти, толкова е по-висока и степента на достоверност на новината.

Изследването разглежда „индекса на филтрация“ като индикатор за степента на обработка на потребителското съдържание от страна на професионалните журналисти и целта му е да ориентира потребителите, както непосредствено за това на каква обработка е бил подложен материалът, или каква обработка дадена медия обичайно прилага преди публикация, така и да даде важно показание за достоверността на материала. Важно е и заради влиянието, което филтрацията оказва върху концептуалната рамка на журналистиката – колкото по-висока е филтрацията, толкова по-осезаема е промяната на рамката.

Цели

Настоящият научен труд си поставя няколко конкретни цели, свързани с журналистиката на участието и нейната нова парадигма в концептуалната рамка на дигиталните медии, с фокус върху процеса на преминаване на съдържанието на журналистиката на участието от потребителите през професионалните журналисти към дигиталните и конвергентни медии.

- Да се изведе концептуалната рамка, както и параметрите на парадигмата на неконвенционалната медийна среда, в която се развива журналистиката на участието и от която среда тя е неизменна част.

- Да се дефинира и докаже влиянието на журналистиката на участието върху професионалната журналистика в дигитална среда.
- Да се разгледат механизмите за тиражиране на новини в описаната медийна среда.
- Да се идентифицира и изследва новият инструментариум за установяване на достоверността и авторството, както и за проверка на качеството на информацията, идваща от социалните мрежи.
- Да се разгледат и систематизират инструментите за обработка на потребителско съдържание, използвани от професионалните журналисти.
- Да се разработи и провери „индекса на филтрация“ чрез набиране на емпирични данни, които да позволят неговото тестване.
- Да се докаже, че до голяма степен концептуалната рамка на журналистиката на участието зависи и се влияе от филтрацията на информацията, постъпваща от граждани.

Задачи

За да се постигнат посочените цели, дисертационният труд си поставя конкретни задачи, свързани с изготвянето на теоретичен обзор, анализ на примери от практиката и проучване сред професионални журналисти чрез анкетна карта.

- Да се извърши проучване и анализ на научната литература, свързана с еволюцията на журналистиката на участието и да се провери как тя влияе на новинарския поток.
- Да се изведат основните течения, които едновременно са формирани от средата и на свой ред участват в нейното формиране. На тази база, чрез логически анализ ще бъдат установени основните параметри и общата концептуална рамка (в т.ч. и конфликтни точки) от неконвенционалната парадигма на дигиталната медийна среда. Като се следва историческа последователност и провизорно приоритизиране в представянето на явленията, ще бъдат разгледани отделно: журналистиката на участието, като централен обект на изследването, журналистиката на гражданите и гражданската журналистика, като ключов допълващ, а нерядко в научната

литература и противостоящ елемент от явлението на свободно публикуване на журналистически материали от потребители, както и специфичните аспекти, свързани с журналистиката на участието, в т.ч. хиперлокалната журналистика и дописничеството – едновременно като отделни етапи от развитието на журналистиката на участието от хронологична гледна точка, както и като специфични характеристики на явлението, от гледна точка на неговото изследване.

- Да се представи конфликтът между журналистиката на участието и онлайн журналистиката, както и разликата в механизмите на взимане на решения, подбор, и приоритизиране на новини от страна на другия ключов фактор в процеса – професионалните журналисти. За целта се разгледа нуждата от куратор и филтрация на потребителско съдържание, предвид големия приток на сигнали и кадри от потребители, които са налични в дигиталното пространство.
- Да се провери и изследва нуждата от куратор на информация и филтрация на любителските новини с цел предпазването от фалшиви новини, спазването на основни журналистически норми и максимална достоверност и изчерпателност на съдържанието в новинарския поток.
- Да се разгледат, както налични научни разработки, третиращи въпроса за инструментариума за подбор и преработка на потребителското съдържание, така и налични добри практики, резултати на работни групи по темата, представяне на отделни инструменти, ръководства за журналистическа етика и правила за работа в някои медии.
- Да се анализират и обобщят резултатите от извършения преглед и от систематизирането на инструментите за обработка на потребителско съдържание, като на тази база ще бъде построен предложеният индекс. След това ще се пристъпи към набиране на емпирични данни чрез анкетна карта, включваща ключовите допускания, използвани за разработване на индекса. Анализът на емпиричните данни ще позволи установяване на валидността на индекса в т.ч. и чрез сравнение със субективното усещане на

анкетирани професионални журналисти за степента на филтрация, която прилагат.

- Да се разработи „индекс на филтрацията” на журналистическото съдържание на базата на изследването в първа и втора глава и да се тества посредством анкетно проучване с професионални журналисти.
- Да се проведе емпирично изследване с действащи журналисти от дигитални медии, чрез което да се проследят механизмите и критериите на филтриране, които те прилагат. На базата на получените резултати ще бъде изготвена класация на медиите в зависимост от индекса на филтрация на съдържанието на журналистика на участието в тях.

Научни методи

За изпълнение на поставените цели и задачи и проверяване на хипотезата на настоящия дисертационен труд ще бъдат използвани следните научни методи:

1. Проучване, аналитичен обзор и критичен анализ на теоретични източници, свързани с еволюцията на журналистиката на участието и влиянието ѝ върху медийната среда.
2. Теоретичен анализ на основните инструменти за филтрация на съдържанието на журналистиката на участието, проверката на достоверността ѝ и новите специфики, които професионалните журналисти трябва да прилагат в работата си.
3. Описание, проучване и анализ на нивото на филтрация на съдържанието на 27 български онлайн медии.
4. Анализ на резултатите, които емпиричното изследване показва и класифициране на медиите по степен на филтрация.

Период и етапи на изследването

Периодът на изследването обхваща период от 4 години (2015 – 2018 г.), като характерна за него е високата концентрация на събития, чиято характеристика е пряката връзка между журналистиката на участието и социалния или политически процес.

Предварителната подготовка на изследването включва два основни етапа:

- Анализ на теоретични източници, свързани с еволюцията на журналистиката на участието, гражданската журналистика, индимедията, хиперлокалната журналистика, про-ам журналистиката и др. течения на гражданското съдържание, намиращо място в онлайн новинарството.
- Анализ на промените и спецификите, които журналистиката на участието налага за професионалните журналисти, както и рисковете, които тя крие.

Изследването, извършено **във втора глава**, протече в следните етапи:

- Анализ на способите за проверка достоверността на информация, подадена от граждани и начините за филтриране на журналистиката на участието.
- Разработване на критерии за филтриране на гражданско съдържание.

Изследването, извършено в **трета глава**, протече в следните етапи:

- Справка на най-посещаваните онлайн издания в Gemius и най-цитираните от тях регионални сайтове.
- Подготвяне и разпращане на анкета до горепосочените издания.

- Анализ на получените резултати и класифицирането им в таблица по степен на филтриране.

Практическо приложение

Направеното в дисертацията емпирично изследване би било от полза, както за медиите, включени в изследването, така и за останалите онлайн и конвенционални издания.

От една страна те могат да прилагат критериите за филтриране в практиката си с цел саморегулация, а от друга – да променят и преустановят някои практики по отношение журналистиката на участието.

Класификацията по степен на филтрация, изготвена на базата на събраните и анализирани резултати би била полезна и за потребителите, чието съдържание попада в новинарския поток на онлайн изданията. По степента на филтрация те може да се ориентират къде и как ще бъде публикуван сигналът им.

Потребителите на информационно съдържание в онлайн средата също биха били заинтересовани от степента на филтрация на съдържанието, постъпило от граждани, за да имат представа доколко достоверно е то и по какви критерии е допуснато до тях.

Ограничения

Дисертационният труд среща някои ограничения, които са свързани с конкретни фактори, а именно:

- Изследването е посветено на актуална тема, свързана с журналистиката на участието в рамките на настоящата дигитална медийна среда, чиито характеристики, както концептуални, така и технологични, търпят динамично развитие – добавят се нови инструменти, други се премахват, потребителското съдържание по отношение на продуцирането на гражданска журналистика, така и на потребяването ѝ също се изменят;

- Тъй като периодът на изследването приключва през 2018 г., то няма как да включи нови инструменти за обработка на потребителско съдържание, появили се, или получили потвърждение за своята ефективност след този момент.
- Емпиричното тестване на концепциите на изследването има ограничено географско и времево покритие (сайтовете, включени в изследването, са само български издания на базата на класацията Gemius до третото тримесечие на 2018 г.).
- Наред с географското, е налице и езиково ограничение – всички изследвани медии публикуват материали на български език.

Въпреки тези ограничения критериите за подбор на обект на изследването са обективни, което гарантира валидност на резултатите, пренесени в цялото съдържание на журналистиката на участието в България.

I глава: История на журналистиката на участието и мястото им в дигитална среда – теоретична рамка

В първа глава на дисертационния труд журналистиката на участието се разглежда в исторически и дискуссионен аспект. Разгледани са ключови моменти от историята и еволюцията на журналистиката на участието и някои от отделните течения – гражданска журналистика, про-ам журналистика, хиперлокална журналистика, индимедия и др. Освен това са представени дискусии върху природата на журналистиката на участието, в това число и повечето термини, под които е популярна в различните научни източници: „журналистика на участието“, „публична журналистика“, „ние-медии“, „краудсорсинг“, „аматорско съдържание“, „журналистика на тълпата“ и т.н. В тази част на дисертационния труд е направено понятийно и терминологично разграничение между журналистиката на гражданите и гражданската журналистика, подкрепено с отделни примери и научни източници.

Проследено е развитието на журналистиката на участието и в исторически план, както и някои от най-емблематичните проявления в конвенционалната среда преди появата на интернет и преминаването ѝ в неконвенционалната парадигма на дигиталните медии.

В рамките на главата са разгледани природата и спецификите на неконвенционалната парадигма и взаимодействието ѝ с журналистиката на участието (и проявленията ѝ).

Журналистика на гражданите

Журналистиката на гражданите няма точна рождена дата и се спори по въпроса кога се появява тя. В дисертационния труд са изложени няколко нейни проявления в България и чужбина, като най-ранното от тях е през 1665 г. *Journal des sçavans* (букв. „списание на учените“ – най-старото академично списание в Европа, бел. прев.) и *Philosophical Transactions of the Royal Society* (често съкращавано *Phil*

Trans., букв. „философски трудове на кралското общество – първото и най-дълго съществуващо списание в света, изцяло занимаващо се с наука) са ранните примери на това, което днес наричаме съдържание, генерирано от потребители. В тази част на дисертационния труд са разгледани български и чуждестранни източници, в които прозира наличието на журналистиката на участието или някое от проявленията ѝ като хирелокална журналистика, дописничество, про-ам и др.

Гражданска журналистика

Гражданската журналистика и журналистиката на гражданите често се припокриват, сливат или едната следва от другата. Както е пояснено и по-горе, в този дисертационен труд двете понятия са разграничени.

За разлика от журналистиката на гражданите, за гражданската журналистика се знае откога датира – 1920 г. В този раздел е разгледана историята ѝ, както и различните дефиниции и проявления на гражданската журналистика.

Журналистика на гражданите VS гражданска журналистика

В този раздел се описва разликата между журналистиката на гражданите и гражданската журналистика.

„Разликата между журналистиката на гражданите и гражданската журналистика е в преместването на филтъра от входа към изхода. С гражданската журналистика медиите окуражават участието на обществото в правенето на новини, като едновременно с това упражняват контрол върху дневния ред на медиите и разговорите в публичното пространство“², пише проф. Грета Дерменджиева в книгата си „Онлайн журналистика: Медиите в дигиталния свят“. В дисертационния труд са описани и други разлики по различни критерии.

---

² Дерменджиева, Грета. Онлайн журналистика: Медиите в дигиталния свят. София: изд. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2012, с. 524

Съдържание, създавано от граждани

В този раздел е разгледана нарастващата значимост на съдържанието, създавано от граждани – както по отношение на разширените възможности за споделяне на съдържание (във връзка с подобрените технически и комуникационни възможности), така и по отношение на потребителския вкус и доверие, насочени приоритетно към този тип съдържание, в т.ч. и към конкретни типове новини, които самите потребители биха поставили на първите страници на вестниците.

Социалните мрежи като средство за създаване и тиражиране на новини

Граждани от различни населени места, с различна политическа, етническа и културна идентичност се обединяват чрез фейсбук и туитър в името на обща идея. Използват едни и същи хаштагове, създават и коментират групи по интереси. Тази част от изследването по-скоро се съсредоточава върху съдържанието, тиражирано от потребители, които са станали свидетели на дадено събитие. Затова и новинарските емисии вече поместват „новини“ от социалните мрежи в емисиите си. Създават се рубрики за граждански сигнали, „откритият“ микрофон доби по-сериозна популярност. Медиите вече присъстват в социалните мрежи, за да са по-близо до аудиторията си чрез платформи като Instagram, Viber и WhatsApp.

Нови роли и инструменти при традиционните медии във връзка със спецификите на неконвенционалната среда

Новите журналисти в лицето на гражданите, новините, които те считат за важни и искат да присъстват в медиите, налагат промени в работата на традиционните медии и работещите в тях професионални журналисти. Проверката на новините, изпратени от граждани, налага обособяването на нова професия – куратори на информация. Различните изследователи ги наричат „по-скоро „жътвари“, „мениджъри“ и „куратори“ на информация, отколкото продуценти на новини“, „мениджъри на общности“. Налага се ясна тенденция за филтриране на

публикации в медиите, както от блогъри и влогъри, които го пречупват и препредават, така и от куратори, които подбират релевантни и актуални публикации с високо качество, или пък от хора, които проверяват достоверността на информацията.

Осигуряване на достоверност, борба с „фалшивите новини“

Феноменът „фалшиви новини“ съществува още от древността и съпътства цялото историческо развитие на журналистиката, но с развитието на интернет и социалните медии, броят и разпространението на фалшивите новини нараства значително. По правило, преди да бъде публикуван даден материал, фото- или видеокадър, би трябвало да се провери дали не е обработван, манипулиран или „откраднат“ от интернет. Това обаче е особено трудно, защото съществуват приложения, сайтове и програми за проверка на снимки и видеоклипове, но те често са неефективни – допускат пропуски в откриването на манипулирани кадри, а и лесно могат да бъдат „излъгани“. Кураторите използват комбинация от инструменти за проверка на достоверността на информацията, в т.ч. цитираните технически проверки, проверка на самоличността на лицето, изпратило сигнала, осъществяване на директен контакт с това лице и провеждане на интервю за установяване на несъответствия и достоверност. Или намират потвърждение на новината от официални източници – новинарски агенции, институции или други очевидци на случая.

Ключови фактори при филтриране на потребителското съдържание

Съществува сложна система от съображения и нерядко противоречащи си цели, които професионалните журналисти трябва да вземат предвид при филтрирането на потребителско съдържание така, че едновременно да реагират бързо, да осигурят достоверност, коректно отразяване на събитията, ненакърняване на правата на потребителите, да постигнат значителна аудитория и да представят едновременно съдържание с висока новинарска и такова с висока универсална

стойност. Медиите вече се борят за трафик, рейтинг, печалби и все по-малко за доверие. А тези цифри, трафик и рейтинг са пряко свързани с доверието – както на пасивните зрители/потребители, така и на активните, които пращат ексклузивни информация и кадри с висока новинарска стойност. Ето защо е особено необходимо професионалните журналисти да вземат под внимание целия представен комплекс от конкуриращи се интереси и приоритети, за да произведат бързо балансирана комбинация от интересни, достоверни и актуални новини, отговарящи на журналистическата етика и стандарти. А това се случва, посредством инструменти за филтрация и са критерии за класифицирането на медии на база различните степени на филтриране (различните типове инструменти, ползвани от професионалните журналисти), при публикуване на потребителско съдържание.

II глава: Инструменти за доказване достоверност и филтрация на съдържанието на журналистиката на участието

Съдържанието, генерирано от потребители, създава опасности и предпоставки за по-задълбочена проверка от страна на професионалните журналисти. И филтриране, което играе ролята не само на проверка на достоверността и качеството на новините, но и инструмент за създаване на обществено мнение чрез избора на новините и начина на тяхното представяне. Затова и гражданската журналистика се стреми да показва, колкото се може повече факти, независимо от медийните политики. Този дисертационен труд си поставя за цел да се създаде индекс на обработка (филтрация) на съдържанието, генерирано от граждани, който индекс да описва случващото се (степената на филтрация), с което в един дългосрочен план да очертае тенденции, които да се изследват.

Социалните мрежи като средство за създаване и тиражиране на новини

Социалните мрежи, като среда за относително безкритично разпространение на потребителско съдържание (с изключение на случаите на докладване на неподходящо съдържание), осигуряват значителни позитиви за разпространение на материали, които могат да се причислят към журналистиката на участието, като: ексклузивност, бързина, непосредственост, пристрастност, качество, анонимност. А това поражда проблеми с установяване достоверността на тези сигнали.

Проблем с установяване достоверността на съдържанието, с произход граждани

За групиране на инструментите за обработка на съдържанието, постъпило от граждани, са използвани като критерий ключовите проблеми, към които са насочени тези инструменти. Главният редактор на Ню Медиа Лаб в Родоския университет – Винсент Маер, обобщава в своя статия слабостите на

журналистиката на участието като три “смъртоносни Е-та”, на английски - ethics, economics and epistemology, т.е. етика, икономика и достоверност. Колумнистът Том Грубисик пък изследва десет сайта, съдържащи журналистика на участието и през 2005 г. достига до по-малко противоречивото обобщение, че за по-голямата част от материалите е характерна липса на качество и съдържание.³ Важни критерии са също етика, съдържание в смисъла на достоверност и качество. Етиката от своя страна има няколко измерения (отделните етични стандарти, възприети от отделни медии или организации; основни принципи като достоверност и отразяване на фактологията, съображения за обида и клевета, както и принципа за ограничаване на вредите; собствените етични съображения на всеки отделен професионален журналист.) Затова в тази изследването са групирани две ключови групи категории: свързаните с установяване на достоверността и свързаните с установяването и подобряването на качеството.

Инструментарииум за проверка на достоверността

В настоящото проучване успяхме да изолираме няколко основни групи инструменти за проверка на достоверността:

- **свидетелски показания**
- **проверка при източника в случай на институционален произход**
- **проверка при институции**, които по нормативно задължение отразяват определени факти, подлежащи на удостоверяване още на входа (напр. регистри на собственост, националност, адресни регистрации, юридически лица и др.
- опосредствено търсене на свидетелски показания чрез **мрежи от лични или професионални контакти** (т.е. търсене на потвърждение на информацията от

---

³ Kaveri Devi Mishra, Citizen Journalism: Ethics, Accuracy and Credibility, Pragmaan: Journal of Mass Communication Volume 13, Issue 1, June 2015, p. 29

колеги или други лица, за които професионалният журналист има доверие, че са проверили и установили достоверността на проверяваните факти)

- проверка за **публикации в други медии**
- проверка на информацията в **мрежи и платформи, свързани с проверка на достоверността**
- технически средства, в т.ч. **софтуер, изкуствен интелект и други подобни инструменти**, позволяващи обработката на големи бази данни.
- **проверка на изображения, звуци и видео** чрез сравнение с други съществуващи изображения, звуци и видео, най-вече с цел установяване на липсата на манипулация (т.е. да се установи, че изображението, звукът или видеото не са плод на техническа манипулация или самостоятелна реализация)
- **личната преценка на журналистите** на база етични стандарти, опит, сравнение между обичайния формат на дадена информация и съдържанието на получената, сравнението с познати модели, типове източници, познание за конкретни източници, както и типови модели на представяне на подвеждаща или невярна информация.

„Индекс на филтрация“

В изследването са представени конкретни инструменти във връзка с предложената концепция за наличието на различни степени на филтрация на новинарското съдържание, а с цел прегледност, инструментите са групирани, следвайки предложената скала от липсваща, ниска, средна и висока филтрация:

- **Липса на филтрация** – при този вид филтрация няма намеса на професионалният журналист в съдържанието, подадено от гражданите. Признаците за липсваща филтрация са: лична преценка на база интуиция, преценка на база на система от критерии и нито един инструмент за проверка на достоверността на

дадена информация/новина. В тези случаи журналистът не прилага никаква намеса, както по отношение на достоверността съдържанието от граждани, така и по отношение на качеството му преди да го публикува в медията, в която работи.

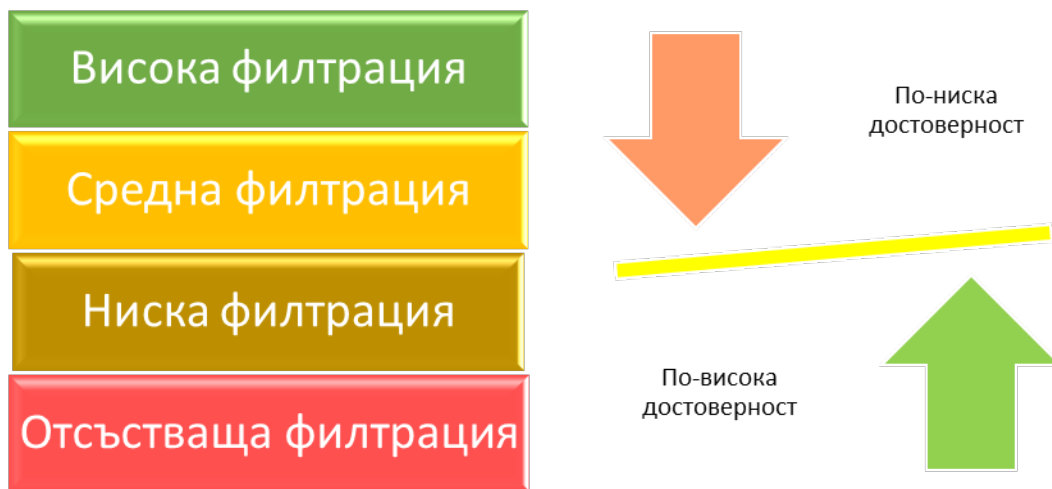
- **Ниска филтрация** - при този вид филтрация журналистът прилага като минимум проверка на достоверността извън собственото възприятие и преценка на професионалния журналист. Основните подходи са: откриване на първоизточника; проверка за автентичност на подателя на сигнала; установяване на автентичността на публични личности в социалните мрежи; артефакти, свързани с личността зад профила, информация за генерираното съдържание с YouTube пост ID; формула за установяване на авторство в Youtube; блогове и форуми; „Ферми за лайкове“ и тролове; проверка на надеждността на източника, директен контакт с първоизточника; прилагане на поне един инструмент за проверка на достоверността.

- **Средна филтрация** – тук като минимум се включват инструменти за проверка на достоверността извън собственото възприятие и преценка на професионалния журналист, в т.ч. откриване на автора на сигнала, свързани с него лица или първоизточника на новината, проверка в социалните мрежи и прочие стъпки, свързани с определена степен на доверие към лицата, свързани с конкретната новина. Освен това се разчита за извършване на проверката на достоверността и по-широк набор от стъпки за редактиране на съдържанието. Тук са включени: проверка на официален сайт на институция; формално или неформално допитване до представители на институция; допитване до мрежа от лични или професионални контакти; проверка на публикации в други медии; прилагане на поне два инструмента за проверка на достоверността.

- **Висока филтрация** - при високата филтрация се извършва задълбочена проверка за достоверността на информацията чрез специализирани техники и технологии, за които често е необходимо специално обучение. Освен това се използват поне три инструмента за проверка на една и съща информация и това дава висока степен на достоверност на новината. Някои от инструментите тук са: проверка на местоположението на събитието в специализиран сайт; проверка на

времето и атмосферните условия при настъпване на събитието, посредством специализиран сайт; проверка в платформи, специализирани в публикуване на вече проверени новини; експертни групи за проверка на достоверността; проверка с алгоритми и изкуствен интелект.

Съгласно концепцията материалите, колкото по-висока филтрация са претърпели материалите от страна на професионалните журналисти, толкова е по-висока и степента на достоверност на новината. Концепцията може да се представи визуално и със следната фигура:

„Индекс на филтрация“

Инструментарий за проверка на качеството

Качеството е сред основните проблеми на съдържанието, генерирано от граждани, защото потребителите са с различно образование, подготовка, езикови умения или компетентност в конкретната област, от чиято сфера е информацията. Ето защо една от основните задачи на професионалните граждани е да проверяват и подобряват качеството на журналистиката на граждани преди достигането ѝ до аудиторията на медията, в която работят. Всяка корекция или редакция, направена на даден текст, звук, видео или изображение вече представлява някаква филтрация.

В този дисертационен труд се прави опит да бъдат подредени различните степени на обработка като различни степени на филтрация, както следва:

Фиг. 2: Инструменти за филтрация

III глава: Емпирично изследване на филтрацията в медиите на базата анкетно проучване

За да бъде тествана системата за филтрация, разработена в рамките на дисертационния труд, е проведено анкетно проучване с професионални журналисти от най-четените конвергентни и онлайн медии в България. Въпросите в анкетата са разработени съобразно групирането на инструментите за удостоверяване на достоверност и авторство на съдържанието и неговата качествена обработка, като целта е групите да бъдат приравнени към предложения „индекс на филтрация“. Наред с това в допитването се съдържат въпроси, целящи да изследват нагласата и практиките на респондентите, във връзка с централния проблем при работа с журналистика на участието, а именно – достоверността на информацията. Анкетата изследва дали и в каква степен професионалните журналисти извършват проверка на достоверността на информацията, получена от граждани, преди да я публикуват.

Описание на анкетата

Въпросите са изцяло насочени към обекта на изследване – журналистиката на участието. Някои от тях засягат проверката на достоверност, начините за установяване достоверността на граждански новини, както и инструментариума, с който боравят отделните респонденти. Част от питанията са на базата на личната преценка на журналиста. Те целят да покажат до каква степен той се доверява на участието и предприема стъпки за удостоверяване на автентичността или авторството на съдържанието, а на базата на всички получени анкети може да се провери нагласата на професионалните журналисти към журналистиката на участието. Повечето от въпросите целят да покажат нивото на филтрация в медията, за която журналистът сътрудничи.

Структурата на анкетата е следната:

1. Медия, в която респондентът работи.

2. Длъжност на респондента в съответната медия

3. Според Вас, какъв дял (в %) от съдържанието, което публикувате, е в резултат на информация, постъпила от граждани?

4. Използвате ли информация и снимки от профили в социалните мрежи?

Да / Не

5. Членувате ли в групи по интереси в социалните мрежи, за да черпите информация, която да публикувате?

Да / Не

6. Публикувате ли информация/сигнали, получени от Ваши приятели?

Да / Не

7. Каква проверка извършвате за достоверността на постъпилите сигнали?
(моля, подчертайте всички приложими отговори)

- Лична преценка на база интуиция
- Преценка на база на система от критерии
- Интервю (контакт) с автора на сигнала
- Интервю (контакт) с лицето/лицата, засегнати от сигнала
- Проверка на идентичността на автора на сигнала (напр. в социални мрежи)
- Проверка на бази данни (напр. в Търговски регистър, Имотен регистър, Регистър на обществените поръчки и др.)
- Проверка на официален сайт на институция
- Формално допитване до представители на институция
- Неформално допитване до представители на институция
- Допитване до мрежа от лични или професионални контакти
- Проверка за публикации в други медии

- Проверка в мрежи и медии, специализирани в проверката на факти (напр. The International Fact Checking Network, The Weekly Standard, FactCheck.org и др.)
- Проверка на съдържанието чрез използването на специализиран софтуер или изкуствен интелект (напр. FakenewsAI, Textbox и др.)
- Проверка на снимки чрез функция за търсене по снимка (напр. в Google, TinEye или др.)
- Проверка на видео чрез специализиран софтуер (напр. Tracker Video Analysis, Vernier Logger Pro или друг)
- Друго:

8. Средно по колко инструмента използвате комбинирано за проверка на достоверността на дадена информация/новина?

Нито един / Поне един / Поне два / Поне три

9. Ако получите читателски сигнал, който има висока медийна стойност, вероятно е и други медии да са го получили, но неговата достоверност се доказва трудно или ще Ви отнеме време да го направите, как ще постъпите?

- Първо ще публикувам новината и след това ще проверя достоверността
- Първо ще проверя достоверността и след това ще публикувам новината

10. Каква проверка на качеството на сигналите извършвате? (моля, отбележете всички приложими отговори)

Проверка на текста (правопис, пунктуация, език)

Непосредствена проверка на снимки/видео/аудио (т.е. преглед/прослушване)

Проверка от специалист (фотограф/оператор/звукотехник)

Проверка чрез специализиран софтуер (Image Quality Analyzer, Easy Quality Check, Spek и др.)

Друго:

11. *В случай че публикувате сигнали от граждани, как ги обработвате преди публикуване? (моля,отбележете всички приложими отговори)*

Публикуване без промени

Коригиране само на грешките в текста

Оптимизиране качеството на изображението/видеото/аудиото

Редактиране и коригиране на текста

Манипулиране (рязане) на изображението/видеото/аудиото

Използване на сигнала като мотив за самостоятелно търсене на информация

Друго:

12. *Разполага ли медията, в която работите, със специализирана част/секция/рубрика, в която се публикува съдържание, постъпило от граждани?*

Да / Не

13. *Ако на предходния въпрос сте отговорили положително, обработвате ли материалите и как? (моля,отбележете всички приложими отговори)*

Публикуваме ги без промени

Коригираме текста

Редактираме текста

Редактираме материала (когато не се отнася за текст)

Само оптимизираме качеството на материала (когато не се отнася за текст)

Не, не манипулираме материалите по никакъв начин

Друго:

14. *Използвате ли съдържание, вече публикувано в специализираните секции за гражданско съдържание и в основното медийно съдържание?*

Да / Не

15. *По Ваша преценка, доколко филтрирате съдържанието, постъпило от граждани, преди да го публикувате*

Никакво филтриране
Ниско филтриране
Средно филтриране
Силно филтриране

Избор на респондентите и провеждане на анкетата

Анкетата е изпратена до всички новинарски медии в класацията топ 20 на Gemius, като са премахнати медиите, които не са новинарски и са добавени няколко регионални, които са извън топ 20 на класацията, но са сред най-предпочитаните от аудиторията на локално ниво. Отговори са получени от 27 отделни медии (в това число конвенционалните и онлайн изданията от една и съща марка) и 52 журналисти с различни длъжности в тях.

Анализ на отговорите

От 2% до 80% варира количеството на любителските новини кадри в медийното пространство, попаднало в обсега на настоящото изследване. 96% от респондентите в анкетното проучване използват информация и снимки от профили в социалните мрежи, което означава, че журналистите активно събират информация за работата си от фейсбук, туитър и инстаграм.

Почти същият брой респонденти членуват в групи по интереси в социалните мрежи, за да черпят информация. Това потвърждава гореизложеното твърдение и доказва практиката професионалните журналисти целенасочено да си търсят и набавят информация от граждани. Това е често срещана журналистическа практика особено при шумно коментирани случаи, породени или популяризирани в социалните мрежи.

Същият брой анкетиращи отговаря публикува сигнали от свои приятели, като приятелският кръг на журналистите в този въпрос не се ограничава само до физическите приятелства – тези, с които човекът общува интензивно и се познава лично.

На въпроса „Средно по колко инструмента използвате комбинирано за проверка на достоверността на дадена информация“ малко над 15% се доверяват само на един инструмент за проверка. Почти 35% пък идентифицират достоверност на новина през поне 3 инструмента. Нито един от анкетираните не е посочил, че не проверява информацията по никакъв начин.

Около 1/3 от анкетираните журналисти са отбелязали всички или почти всички посочени в анкетата способности за проверка на достоверност, което е атестат за стриктност и липса на доверие към неофициални източници, каквито са гражданите. Това отново потвърждава издигнатото в хипотезата на дисертацията твърдение, че журналистите проверяват новините от гражданите през по-богат инструментариум от информацията, подадена им от официални източници. Богатият инструментариум е знак и за няколко степени на филтрация в организацията на работата. В останалите 2/3 от въпросниците анкетираните са отбелязали по повече от 1 отговор, но голяма част от тях попадат в зоната на ниската филтрация. Само един от анкетираните е посочил един инструмент – „Проверка на бази данни (напр. в Търговски регистър, Имотен регистър, Регистър на обществените поръчки и др.)“. Той пък по предварително зададената скала на филтрация попада в средната филтрация.

Потвърждение на хипотезата дава и въпросът „Ако получите читателски сигнал, който има висока медийна стойност, вероятно е и други медии да са го получили, но неговата достоверност се доказва трудно или ще Ви отнеме време да го направите, как ще постъпите?“. 84,6% от журналистите отговарят, че ще изчакат потвърждение на новината и после ще я публикуват. Останалите биха пуснали информацията без потвърждение, с цената на това да изпреварят конкуренцията.

Повече от половината анкетирани подлагат на солидна проверка сигналите от граждани. 22-ма или по-малко от половината респонденти проверяват качеството на сигнала по повече от един начин. Повечето публикуват без промени или с коригиране на правописни и пунктуационни грешки. Това потвърждава възприетото мнение, че журналистиката на участието се публикува в „суров“ вид, което запазва автентичността на сигнала, но носи негативите на журналистиката на участието.

Почти 31% или 16 от респондентите работят в медии, в които има секция за гражданско съдържание. Останалите 69% 9 (36 от анкетираните) боравят със сигнали, постъпили през социални мрежи, имейл, редакционен телефон или лични контакти. Това отново е признак, че 1/3 от медиите работят с гражданско съдържание, но не са го отделили от целия новинарски поток.

На въпроса дали журналистите обработват материалите преди да ги четирима от анкетираните са посочили по 4 отговора, двама са посочили по 3 опции. 12 са отговорили, че не манипулират материалите по никакъв начин, а 10 – че ги публикуват без промени. Отговорите и на този въпрос индикират, че общото ниво на филтрация в анкетираните медии е ниско.

100% от анкетираните, които работят в медии със специализирана секция за граждански сигнали, посочват, че ползват повторно гражданското съдържание и в официалния си новинарски поток. Това обаче отново има отношение към филтрацията на съдържанието. В специализираната секция те публикуват цялото или почти цялото съдържание, постъпило при тях от потребители репортери. В основното си съдържание пускат само избрани неща – с висок обществен интерес, любопитни или проблемни теми.

Последният въпрос в анкетата – „По Ваша преценка, доколко филтрирате съдържанието, постъпило от граждани, преди да го публикувате“ – се отнася до личната преценка на журналистите по отношение филтрацията и доколко тя е реалистична. Само един от анкетираните посочва, че според него в медията му няма никаква филтрация. 7 оценяват филтрацията като ниска, 31 я определят като средна, а 14 смятат, че силно филтрират съдържанието на местоработата им. Това обаче се отнася до тяхната субективна оценка.

3.7. Степени на филтрация в изследваните издания

ИЗДАНИЕ	СТЕПЕН НА ФИЛТРАЦИЯ
„24 часа“	висока
БГНЕС	висока
бTV	висока
Информационна агенция „Фокус“	висока
OFFNews	висока
Българска национална телевизия	средна
Българското национално радио	средна
„Сера“	средна
Vesti.bg	средна
„168 часа“	средна
Blitz.bg	средна
Standartnews.com	ниска
Marica.bg	ниска
Struma.bg	ниска
Capital.bg	ниска
Clubz.bg	ниска
Actualno.com	ниска
Mediapool.bg	ниска
„Дневник“	ниска
Dariknews.bg	ниска
NOVA	ниска
„Труд“	ниска
Novini.bg	ниска
News.bg	ниска
Bgdnes.bg	ниска
Fakti.bg	ниска

Табл. 3: Степен на филтрация в различните издания

5 от медиите в проучването прилагат в работата си силно филтриране на журналистиката на участието в изданията си, показват резултатите от анкетното проучване за целите на този дисертационен труд. В 7 от всички проучвани издания филтрирането е на средно ниво, а в останалите 15 – повече от половината изследвани медии, филтрацията е ниска. Нито една от изследваните медии обаче не попада в категорията „отсъстваща филтрация“.

Общи изводи за дисертацията

В рамките на дисертацията се изведе концептуалната рамка, наред с параметрите на парадигмата на неконвенционалната медийна среда, в която се развива журналистиката на участието и от която среда тя е неизменна част. Доказа се, че журналистиката на участието упражнява значително влияние върху професионалната в дигитална среда и по-конкретно във връзка с новите практики на професионалните журналисти за обработката на материали от полето на журналистиката на участието. Над 90% от включените в изследването български журналисти твърдят, че се обръщат към журналистиката на участието, продуцирайки новинарско съдържание.

Това изследване е важно и заради факта, че филтрацията влияе концептуалната рамка на журналистиката на участието, като тя се променя в зависимост от промените и филтриращите инструменти, които професионалните журналисти прилагат.

На база на проучването и анализа на научната литература се установи, че влиянието на журналистиката на участието върху новинарския поток не е пренебрежимо, като в различните медии то заема между 2% и 80% от цялото новинарско съдържание.

Разгледаха се механизмите за тиражиране на новини в описаната медийна среда, като множество публикации на водещи изследователи доказват както необходимостта от куратор на информация и филтрация на любителските новини с цел предпазването от фалшиви новини, спазването на основни журналистически норми и максимална достоверност и изчерпателност на съдържанието в новинарския поток.

Изследването показва наличието на множество инструменти за установяване на достоверността и авторството, както и за проверка на качеството на информацията, идваща от социалните мрежи. Инструментите за обработка на потребителско съдържание, използвани от професионалните журналисти се разгледаха и систематизираха. На тази база се разработи „индекс на филтрацията“ на журналистическото съдържание, указващ набора и типа инструменти,

използвани от отделните професионални журналисти. Последващото изследване сред български медии показва техния профил по отношение на използваните инструменти и на база на разработения „индекс на филтрацията“ се установи, **преобладават медиите, в които професионалните журналисти прилагат ниска степен на филтрация** (над 55% от всички медии), следвани от тези, в които журналистите прилагат средна степен на филтрация (близо 26% от всички медии) и висока (близо 19% от всички медии).

Заклучение

Журналистиката на участието е широкодостъпен и все по-използван начин за конвергентните и онлайн медиите в България за търсене събиране, и публикуване на информация. В тази връзка е и от все по-голяма важност да се изследват практиките, както на потребителите – граждани, които разпространяват новинарско съдържание, така и на професионалните журналисти.

Като основен фокус на дисертацията се отдели филтрирането – т.е. обработката на потребителските сигнали от страна на професионалните журналисти, при постъпването им от потребителската среда (най-вече електронните медии). Вътрешната логика на процеса на филтрацията беше построена въз основа на основните проблеми, които се решават с нейна помощ.

В тази връзка настоящият дисертационен труд разгледа и анализира историческото развитие на журналистиката на участието, наред с историографски и съвременни разработки, с цел извеждане на свързаните с нея проблеми – както етични, така и съдържателни и такива, свързани с качеството. На базата на авторитетни публикации и чрез изграждане на собствени аргументи в рамките на дисертацията се разграничиха две основни групи проблеми – **проблеми, свързани с достоверността** и **проблеми, свързани с качеството**. На базата на това ключово разграничение се направи проучване на основните налични инструменти за осигуряване на висока достоверност и добро качество – както технически, в лицето на различни софтуерни, мрежови и социални инструменти, така и перскриптивни, в лицето на отделни ръководства и етични стандарти. На база на направения анализ се изолираха 4 основни групи инструменти, базирани на вида и степента на филтрация, която осигуряват, именно – **отсъстваща филтрация, ниска филтрация, средна филтрация и висока филтрация**.

Тази система позволява ясното маркиране на всеки един материал, група от материали или цялостна медийна политика, по отношение на филтрацията на материалите, прилагана от професионалните журналисти. Подобно маркиране позволява на потребителите да се ориентират до каква степен са обработени достигащите до тях материали и на тази база да направят **информиран избор** дали

да отдадат вниманието си на въпросните материали, съгласно собствените си предпочитания.

Научни приноси на дисертационния труд

1. Преглед и систематизация на всички познати форми журналистиката на участието: журналистиката на гражданите, гражданска журналистика, про-ам журналистика, хиперлокална журналистика, индимедия и др.
2. За първи път в България се разглежда въпросът за необходимостта от филтриране при преминаването на материали от полето на журналистиката на участието към полето на конвенционалните и дигиталните медии.
3. В рамките на дисертацията е въведено и разработено понятие, наречено „**индекс на филтрация**“.
4. Дисертационният труд предлага **авторска концепция** за зависимостта между нивото на филтрация на потребителското съдържание и инструменталния набор, използван от професионалните журналисти при обработката на това съдържание. Във връзка с така очертаната зависимост, инструментите се систематизират и ранжират в „**степени на филтрация**“, разработени в рамките на дисертационния труд, които от своя страна се обединяват в своеобразна система,
5. За първи път се провежда емпиричен експеримент с цел установяване **нивото на филтрация** на потребителските новини и сигнали при преминаването им в конвенционалните и дигиталните медии в България.

Научни публикации, свързани с дисертационния труд

1. Suharova, Vanya. Civic Journalism – Tool for promoting culture в сборник от конференция Reinvestigating Culture in Arts, Humanities & Social Sciences в Белград, Сърбия, 2016-2017 г.
2. Suharova, Vanya. Civic journalism and citizen journalism – identification for civil society and national identity в сборник от конференция CCCS Conference на тема “Identity and Culture” в Скопие, Македония, 2015-2016 г.
3. Сухарова, Ваня. Журналистиката на гражданите - предизвикателство и алтернатива за професионалната журналистика, 2017. Available from: <https://masscomm.nbu.bg/download/departamenti/.../prolet-2017-vanya-suharova.pdf>
4. Сухарова, Ваня. Журналистиката на участието като средство за създаване, разпространяване и проверка на фалшиви новини, Сп. „Медии и език“ е електронно научно списание за изследване на медийния език, 17.04.2019, ISSN 2535-0587. Available from: <http://medialinguistics.com/2019/04/17/participation-journalism-fake-news/>
5. Сухарова, Ваня. Журналистиката на гражданите се нуждае от филтър и куратори, сп. „Медиалог“, 2019 (Под печат)

Участия в национални и международни научни и образователни форуми

1. Доклад на международна научна конференция CCCS Conference в Скопие, Македония, на тема “Identity and Culture”, 3-5 септември 2015. Изнасяне на презентация със заглавие: „Civic journalism and citizen journalism – identification for civil society and national identity”.
2. Доклад на международна конференция Reinvestigating Culture in Arts, Humanities & Social Sciences в периода 26-28 май 2016 г. и изнасяне на презентация на тема: Civic Journalism – Tool for promoting culture
3. Доклад на Пролетна научна конференция "Отива ли си професионалната журналистика и професионалния ПР?" на 20 май 2017 г. и изнасяне на презентация и доклад
4. Доклад на докторантски семинар на катедра "Пресжурналистика и книгоиздаване" на 20 ноември 2017 г. и изнасяне на презентация със заглавие „Журналистиката на гражданите -възможност, заплаха или алтернатива за професионалната журналистика“

Библиография:

Дерменджиева, Грета. Онлайн журналистика: Медиите в дигиталния свят. София: изд. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2012, с. 524

Kaveri Devi Mishra, Citizen Journalism: Ethics, Accuracy and Credibility, Pragmaan: Journal of Mass Communication Volume 13, Issue 1, June 2015, p. 29

Smartphones are more common in Europe, U.S., less so in developing countries, pewresearch.org, 29.06.2017, [cited 25.05.2018]. Available from: http://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/06/28/10-facts-about-smartphones/ft_17-06-28_smartphone_map/